

10 jaren ontwikkelplan Maritiem Historisch Maassluis

Maritiem erfgoed geeft vorm aan de toekomst van Maassluis

Maassluis heeft een roemrucht sleepvaartverleden. Het erfgoed van dat verleden is nog volop aanwezig in de stad en biedt uitgelezen aanknopingspunten voor een tienjarenplan om het centrum weer helemaal bij de tijd te brengen.

Het hart van Maassluis, het stadscentrum met de historische haven, is een beschermd stadsgezicht. Toch ligt het er wat sleets bij. De stad kampt met een groeiende leegstand van winkelpanden en het rijke varend erfgoed is in verval. Er is nauwelijks activiteit, weinig historische schepen zijn toegankelijk, het onderhoud ervan stagneert, de musea zijn beperkt open en er is geen afstemming over activiteiten. De kades moeten opgeknapt. Economisch kan de stad ook wel een impuls gebruiken: het toerisme blijft achter bij de potentie en de stad heeft weinig werkgelegenheid – de dreigende leegstand van winkelpanden versterkt beide knelpunten.

Maassluis heeft echter veel te bieden; het ontleent zijn identiteit aan zijn maritieme verleden dat nu nog herkenbaar is aan een pittoreske haven, met historische sleepboten als de Hudson, de Elbe en de Furie, bergingsvaartuigen, het Museum Maassluis en het Nationaal Sleepvaartmuseum. Maassluis wil nu met een gebiedsgerichte aanpak de historische haven en binnenstad versterken. Daartoe heeft de gemeenteraad het '10 jaren ontwikkelplan Maritiem Historisch Maassluis' goedgekeurd. Kern van het plan is dat het centrum en de haven een impuls krijgen door gebruik te maken van het sleepvaartverleden en door te werken aan verduurzaming van het maritiem erfgoed. Het einddoel van het ontwikkelplan is een duurzame dynamische historische haven en stadskern met een bloeiend *living lab* – een kenniscentrum waar de verduurzaming van varend erfgoed wordt gerealiseerd – waar ook de musea onderdeel van uit kunnen maken.

Zekere eilandmentaliteit

De aanpak rust op vier pijlers: samenwerking bevorderen tussen alle betrokken vrijwilligers en professionals; het ontwikkelen van een gemeenschappelijk vaarprogramma; het instellen van een *living lab*; en de oprichting van een gebieds-

Historische binnenhaven met bergingsvaartuig Bruinvisch, zee-stoomsleper Furie en museumschip Hudson. | Foto Sabina Kal

coöperatie om de samenwerking tussen schepen, musea, onderwijs en bedrijfsleven stevig te verankeren.

Het plan begint met het bevorderen van samenwerking. Dat is in Maassluis niet altijd vanzelfsprekend. Op het gebied van erfgoed zijn er tal van vrijwilligers actief voor afzonderlijke musea en historische schepen. Daardoor is een zekere eilandmentaliteit ontstaan. Het aantal vrijwilligers staat echter onder druk, waardoor de schepen en musea beperkt te bezoeken zijn. Ook het bijeen-schrapen van financiën voor onderhoud – wat veel tijd en kennis vergt – komt zo in het gedrang. Hoog tijd om de handen ineen te slaan.

Het project beoogt deze neergaande spiraal te doorbreken door het eilanddenken om te zetten in gedeelde ambitie. Communicatie en de menselijke maat krijgen veel aandacht. Door veel persoonlijke gesprekken met vrijwilligers en besturen is het vertrouwen gegroeid en staan de neuzen van vrijwilligers, bewoners en ondernemers in dezelfde richting. Deze samenwerking moet het vliegwieltje voor het gehele project worden.

Pendelbus en e-bikes

Die samenwerking zal zich allereerst uitbetalen in het ontwikkelen van een gemeenschappelijk vaarprogramma, de tweede pijler van het project. Dit is de kern van de samenwerking tussen de vrijwilligers van de historische schepen en de vrijwilligers van de musea. Doel is om meer bezoekers naar Maassluis te trekken en de levendigheid van het historisch centrum te vergroten. Inmiddels is de monumentale Monstersche Sluis gerestaureerd, waardoor boten vanuit Midden-Delfland door Maassluis kunnen varen. Kademuuren worden gerenoveerd. De buitenhaven wordt verbonden met de historische kern door fluisterboten, een elektrische pendelbus en e-bikes.

Het vaarprogramma presenteert de unieke vloot aan nieuw publiek én biedt een verdienmodel voor de stad en het bedrijfsleven. De vloot vaart ieder weekend voor het algemene publiek en is doordeweeks voor privé- en zakelijk gebruik af te huren. Deze dynamiek trekt nieuwe vrijwilligers aan. Het programma past in de cultureel-recreatieve ambitie van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, waar Maassluis deel van uitmaakt. Samenwerking met sterke partners uit onder andere Rotterdam helpt om extra bezoek naar Maassluis te trekken – met een beoogde verdubbeling in de komende drie jaar. De derde pijler is ontwikkeling van het *living lab*. Hierin worden verduurzamingstechnieken op historische schepen en havenpanden getest en toegepast. Dit draagt bij aan de energietransitie én de duurzame exploitatie van het maritieme ensemble. In het *living lab* vinden ook de musea onderdak, en het is een plek van verbinding tussen gemeente, erfgoedvrijwilligers, onderwijs en

bedrijfsleven. Het *living lab* is zowel een economische aanjager als publiekstrekker.

Het lab komt bij voorkeur in een pand aan de kade. Het wordt de plek om te leren, innoveren, experimenteren, toepassen en opschalen van oplossingen voor de verduurzaming van schepen, haven en binnenstad. Het lab draagt bij aan opleiding en werkgelegenheid. Op den duur kunnen ook de musea hier hun intrek nemen. Dit laboratorium geeft reuring en wordt de hotspot voor innovatieve bedrijvigheid en een ervaarcentrum dat historie verweeft met innovatie – verleden verbonden met toekomst.

Groene infrastructuur

De vierde pijler is de oprichting van de gebiedscoöperatie 'Maritiem historisch Maassluis', een ondernemende vereniging die de samenwerking tussen schepen, musea, onderwijs en bedrijfsleven moet borgen. Met zo'n organisatie en juridisch samenwerkingsmodel ontwikkelen de erfgoedorganisaties en hun partners een effectief en efficiënt verdienmodel. De organisatievorm van een coöperatie sluit goed aan bij de realisering van gebiedsontwikkeling: gericht op samenwerken, gericht op ondernemerschap, gericht op efficiëntie.

De coöperatie houdt zich onder meer bezig met verduurzaming. Een aantal schepen wordt aangesloten op een groen energiesysteem via PV-panelen op een havengebouw, energieopslag in een zeezoutbatterij met regelsoftware en een groene laadpaal voor de schepen. Hiermee ontstaat een groene infrastructuur voor andere boten en havenpanden. Meer transformatiemaatregelen volgen, zoals toepassing van isolatie, zeezoutbatterijen, ledverlichting, infraroodverwarming en waterstof.

Twitteren over mijlpalen

Met de bijdrage van de Erfgoed Deal brengt Maassluis deze plannen in praktijk en legt een belangrijke basis voor een verdere erfgoedinclusieve ontwikkeling van de stadskern en het havengebied. Met het vaarprogramma, de gebiedscoöperatie en het *living lab* als kloppend hart wordt Maassluis een showcase voor andere gemeenten met een museale haven. De vier pijlers worden helder gedocumenteerd om als voorbeeld te kunnen dienen. Voor een succesvolle aanpak zoekt de gemeente steeds naar de juiste momenten om te communiceren met de juiste mensen. Hiervoor is een stakeholderaanpak ontwikkeld. De gemeenschap in Maassluis wordt nauw betrokken, er komt een klankbordgroep en de media worden regelmatig op de hoogte gehouden. Burgemeester en wethouders vertellen regelmatig over de voortgang van het project. De Erfgoedkwartiermakers – de adviserende en ondersteunende partij – twitteren over de mijlpalen binnen het project. Ook wordt Maassluis breed onder de aandacht gebracht als de gelegenheid zich voordoet, zoals de uitnodiging voor Museumship Hudson om als gastschip bij het Maritiem Museum in Rotterdam op bezoek te gaan.

Als het *living lab* in werking is, worden excursies naar Maassluis gehouden voor bedrijfsleven en overheden. Over de erfgoedinclusieve gebiedsontwikkeling in Maassluis is een podcast gemaakt in de serie 'Verborgen in het volle zicht' van de Erfgoed Deal.

Martine van Lier en Mieke Pennock zijn adviseurs bij de Erfgoedkwartiermakers Coöperatie.

Historische binnenstad van Maassluis tijdens het jaarlijkse bloemencorso.

Interieur en exterieur van museumship Hudson.

Met het vaarprogramma, de gebiedscoöperatie en het *living lab* wordt Maassluis een showcase voor andere gemeenten met een museale haven

